

BOXHOLMS KOMMUN

FINSPÅNG

Kinda
kommun

Linköping
Där idéer blir verklighet

Mjölby kommun

Motala kommun

NORRKÖPING

Söderköpings
kommun

VADSTENA

VALDEMARSVIKS
KOMMUN

YDRE
KOMMUN

**Åtvidabergs
kommun**

Ödeshögs kommun

Överenskommelse om samverkan kring barn och unga i Östergötland

2020-04-01–2023-12-31

Parter: Region Östergötland, Östergötlands kommuner

Datum: 2019-11-22

Diarienummer: HSN 2019-771

Överenskommelse om samverkan kring barn och unga i Östergötland

1. Avtalsparter

Region Östergötland och de 13 kommunerna i Östergötland

Region Östergötland

Boxholms kommun

Finspångs kommun

Kinda kommun

Linköpings kommun

Mjölby kommun

Motala kommun

Norrköpings kommun

Söderköpings kommun

Vadstena kommun

Valdemarsviks kommun

Ydre kommun

Åtvidabergs kommun

Ödeshögs kommun

2. Bakgrund

Huvudmännen samverkar genom olika verksamheter kring insatser för barn och unga. Verksamheterna ska, i enlighet med barnkonventionen, nationella riktlinjer och bästa tillgängliga kunskap, utifrån sina respektive uppdrag och ansvarsområden tillhandahålla hälso- och sjukdomsförebyggande insatser, utbildning samt erbjuda stöd och behandling. Insatserna ska ske personcentrerat. För att eftersträva bästa möjliga resultat skall detta ske samordnat mellan huvudmännen.

Målsättningen för verksamheterna är att utifrån en helhetssyn erbjuda tidiga, multidisciplinära insatser satta i ett hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande perspektiv. Verksamhetens innehåll ska präglas av lyhördhet för målgruppernas behov och vara lättillgänglig. Barnet och den unga samt deras närstående ska i mötet med personalen känna sig sedda, trygga och delaktiga i de insatser som rör den enskilde.

Ansvarsfördelningen mellan kommunerna och regionen, såväl innehållsmässigt som finansiellt ska framgå av kompletterande ramavtal för definierade samverkansområden.

3. Syfte och mål

Denna överenskommelse är övergripande för Östergötlands län och ska reglera kommunernas och regionens gemensamma ambition kring samverkan, uppdrag och ansvar för insatser till barn och unga upp till 21 år, om inte annat anges, samt dess närstående. Samverkan syftar till att ge invånarna i Östergötland god vård och omsorg där huvudmannaskapsgränserna inte utgör försvårande omständigheter. Målet är att invånare i regionen ska:

- Erbjudas goda livsvillkor
- Få råd och stöd som bidrar till hälsa, trygghet, utbildning och god livskvalitet
- Ges tillgång till vård och omsorg som är nära och tillgänglig
- Erhålla insatser med hög kvalitet som möter medborgarnas vanligaste behov av vård och omsorg
- Vara välinformerade och delaktiga i planering och genomförande av vård, stöd- och omsorgsinsatser

Samverkan mellan huvudmännen är centralt för att möta upp barn/unga och deras familjers behov. Målgrupperna för denna överenskommelse ska därför förvänta sig möta en sömlös samverkan och effektiv samordning av insatser.

När behov uppstår är det av vikt att insatserna ges tidigt, i syfte att förebygga och förhindra att ytterligare ohälsa utvecklas. För att göra insatserna lättillgängliga och skapa en fungerande vardag är det av vikt att insatser, när så är lämpligt, ges i eller i samverkan med den miljö och på de arenor där barn och unga vistas naturligt, såsom förskola, skola och i hemmet. Insatserna behöver anpassas efter individuella förutsättningar och samordnas mellan olika aktörer så att de ger ett sammanhängande stöd för barnet och ungdomen. Insatserna bör också involvera barn och ungdomars närmaste omgivning, det vill säga föräldrar, övrig familj och viktiga delar av fritiden.

Sambandet mellan barns och ungas hälsa och lärande i förskola och skola är väldokumenterat i forskning och beskrivs som dubbelriktat. Det innebär att barns och ungdomars fysiska och psykiska hälsa är viktiga faktorer för deras förutsättningar i lärandet. Med andra ord: Om man mår bra så är det lättare att lära sig. Men dubbelriktningen innebär också att när man lär sig så kan det bidra till hälsa och välbefinnande. (Hälsa för lärande, lärande för hälsa. Forskningsöversikt från Skolverket, 2019).

4. Samverkansstrukturer och respektive parts uppdrag för barn och unga

Exempel på aktuella samverkansstrukturer i Östergötland

Spädbarnsverksamhet

Spädbarnsverksamhetens uppdrag är att ge stöd till gravida kvinnor och spädbarnsfamiljer (barn upp till 1 år) som kan vara utsatta för påfrestningar som kan leda till relationsproblem mellan barn och föräldrar. Genom stöd och behandling är uppdraget att förebygga psykisk och psykosocial problematik hos barn. Behandlingen är inriktad på samspelet mellan föräldrar och barn samt att stödja föräldrarna i föräldrarollen och stärka deras omsorgsförmåga genom att förstärka den känslomässiga kontakten med barnet.

Familjecentral

Familjecentraler erbjuder verksamhet som är hälsofrämjande, tidigt förebyggande och stödjande. Familjecentralen ska erbjuda ett nära och lättillgängligt stöd. Här samverkar socialtjänsten, mödravårdscentral, öppna förskolan och barnavårdscentralen.

Barnhälsan

Barnhälsans uppdrag är första linjens insats för att stötta barn och unga mellan från 6 år (till 12 år och i vissa delar av länet 16 år) samt deras familjer där barnet/den unga upplever psykisk ohälsa. Kontakt och behandling ska bestå av tidsbegränsade insatser och vara tillgänglig för familjer i hela upptagningsområdet. Barnhälsan erbjuder information, rådgivning, psykosocial bedömning och kartläggning, samtalsbehandling och förslag till stödinsatser. Ett lättillgängligt stöd vid lätta - måttliga psykiska besvär och psykosociala symptom t.ex. stress, ilska/irritation, ledsenhet, sömnsvårigheter. Barnhälsan ska bedriva handledning, kompetensutveckling och vård i socioekonomiskt utsatta områden, exempelvis på familjecentral, vårdcentral eller i liknande verksamhet vara behjälplig som kunskapsstöd i arbetet med barn och anhöriga. Barnhälsan samverkar med andra instanser t.ex. skola efter samtycke från barn och föräldrar.

Barnahus

Barnahus är en trygg, barnvänlig miljö där barn som misstänks vara utsatta för övergrepp får vara i centrum för en multiprofessionell utredningsprocess. På Barnahus samlas representanter från olika myndigheter och andra aktörer så de barn som utsatts för brott slipper slussas runt på olika platser för att upprepa sin berättelse och hantera sin situation. Målet är att barnet ska få en så god vård och omhändertagande som möjligt. Barnahus är en samverkan mellan socialtjänst, Barn- och ungdomsmedicinska kliniken, Polisen och Åklagarmyndigheten.

Ungdomshälsan/Unga Vuxna

Verksamhetens uppdrag är att utifrån en helhetssyn erbjuda tidiga, multidisciplinära insatser satta i ett hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande perspektiv till ungdomar och unga vuxna från 13 år till och med 25 år. Verksamheten är en del av första linjens stöd till unga och unga vuxna och uppdraget är att ge stöd under den utvecklingsperiod då ungdomar/unga vuxna väljer livsstil inför vuxenlivet.

Verksamheten ska tillhandahålla hälso- och sjukdomsförebyggande insatser, erbjuda stöd och behandling vid lätta till måttliga psykiska besvär, preventivmedels-rådgivning, rådgivning i sex och samlevnad samt STI-förebyggande arbete inkl. provtagning. Genom god kunskap om ungdomar/unga vuxna och deras behov samt vilket stöd samhälle, sjukvård och olika myndigheter kan tillhandahålla, är rådgivning och hänvisning en viktig del av verksamhetens åtagande. Insatserna ska kunna erbjudas individuellt och i grupp. Unga och unga vuxna som visar tecken till ogynnsam utveckling ska särskilt uppmärksammas.

Missbruks- och beroendevården

Missbruks- och beroendevårdens uppdrag för barn och unga är att erbjuda råd och behandling till ungdomar med riskbruk av alkohol och narkotika. Missbruks- och beroendevården ska tillhandahålla en öppen mottagning för personer upp till och med 25 år samt deras föräldrar/vårdnadshavare. Uppdraget omfattar även att bistå personal inom socialtjänst, skola, ungdomsboende, polis, fritidsgård etc. som har frågor kring alkohol och narkotika. Missbruks- och beroendevården ska ha möjlighet att erbjuda ungdomar stöd och hjälp hela vägen, från förebyggande arbete till utredningar och behandling vid redan etablerat missbruk/beroende. Exempel på erbjudande är: rådgivning, missbruksbedömningar, provtagning. Uppdraget innefattar även samordning mellan region och kommun samt andra aktörer samt att kunna vara ett kunskapscentrum i alkohol- och narkotikafrågor. Verksamheten ska lokalmässigt vara skild från beroendemottagningar för vuxna.

Kommunernas uppdrag inom området barn och unga

Socialtjänsten

Socialtjänsten i varje kommun ska verka för att barn och unga växer upp under trygga förhållanden. De ansvarar för ett förebyggande socialt arbete riktat direkt till barn, unga och deras familjer.

Socialtjänsten beskrivs som en verksamhet som har ett dubbelt uppdrag: dels ge råd och stöd i öppna verksamheter, dels ansvara för myndighetsutövning - att ge stöd och skydd till barn och unga som far illa eller riskerar att fara illa. I arbetet med barn som far illa ska socialtjänsten samverka med bland annat hälso- och sjukvården, skolan och polisen.

Socialtjänstens uppdrag styrs av:

- Socialtjänstlagen (SoL)
- Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)
- Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU)
- Lagen om vård av missbrukare (LVM)

Kultur och fritid

Genom kommunens kultur-, idrotts- och fritidsverksamhet kan barn och unga erbjudas en meningsfull fritid. Kommunens kultur-, idrotts- och fritidsverksamhet utgör en viktig part i arbetet med att främja barn och ungas hälsa. Merparten av kommunerna har bibliotek, fritidsgårdsverksamhet, kulturskola samt arbetar med olika ungdomsevenemang med mera. Vissa kommuner har även riktade aktiviteter för särskilda målgrupper av unga (exempelvis flickor, personer med annan könsidentitet). Idrotts- och föreningsliv får ofta stöd i form av bidragssystem eller tillgång till olika anläggningar som avser såväl organiserad idrott som spontanidrott, vilket är viktiga förutsättningar för möjligheten till rörelse och motion. Därutöver ger kommunens kultur-, idrotts- och fritidsverksamhet barn och unga möjlighet att utvecklas, ta ansvar och delta i sociala sammanhang som är viktiga inslag i det främjande arbetet med barn och ungas hälsa.

Elevhälsan

Elevhälsan ska främst arbeta hälsofrämjande och förebyggande och stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål vilket innebär att elevhälsan ska bidra till att skapa miljöer som främjar elevernas lärande, utveckling och hälsa. Elevhälsa ska finnas för elever i förskoleklass, grundskola, grundsärskola, sameskola, specialskola, gymnasieskola och gymnasiesärskola.

Elevhälsan omfattar medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Varje profession har ett särskilt ansvar att bidra med sin specifika kompetens och att samverka med övriga professioner inom elevhälsan, skolan och utanför skolan.

Elevhälsan ska också arbeta med mer generellt inriktade uppgifter som rör elevernas arbetsmiljö, till exempel skolans värdegrund, arbetet mot kränkande behandling, undervisningen om tobak, alkohol och andra droger, jämställdhet samt sex- och samlevnadsundervisning. Det ska även vara möjligt för eleverna att få hjälp med enklare sjukvårdsinsatser. Varje elev ska också under tiden i förskoleklassen och de obligatoriska skolformerna erbjudas minst tre hälsobesök som innefattar allmänna hälsokontroller. I gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan ska varje elev erbjudas minst ett hälsobesök.

Skolverket har tagit fram en vägledning som i första hand riktar sig till personal inom elevhälsan, rektorer, verksamhetschefer för elevhälsan samt vårdgivare, skolhuvudmän och beslutsfattare. I vägledningen synliggörs respektive professions ansvarsområden och områden som förutsätter samarbete och samverkan. Vidare beskrivs gällande författningar för elevhälsan, och de enskilda insatserna, särskilt för den delen som är hälso- och sjukvård.

Förskolans, skolans och elevhälsans uppdrag styrs av:

- Skollagen
- Hälso- och sjukvårdslagen

Regionens uppdrag inom området barn och unga

Primärvården och barnhälsovården

Primärvårdens uppdrag är att arbeta hälsofrämjande och erbjuda, rådgivning, bedömning, utredning, behandling och uppföljning inom alla typer av fysiska och psykiska sjukdomar, skador och upplevda besvär, som inte kräver sjukhusets medicinska och tekniska resurser eller annan särskild kompetens. Vårdcentralerna ansvarar för sina listade patienters behov av basal hälso- och sjukvård och för att erbjuda dem primärvård.

Barnhälsovården (BHV) ger hälsovård för alla barn mellan 0 och 5 år. BHV ska främja barnets hälsa, trygghet och utveckling genom att upptäcka och förebygga fysisk och psykisk ohälsa, bedriva hälsoupplýsning och skadeförebyggande verksamhet samt stödja föräldrar i ett aktivt föräldraskap genom regelbundna kontroller. Föräldrarna får kunskap om vad som är bra för barnets hälsa och omsorg, till exempel hur man tar hand om barnet och ser till att barnet får det hen behöver. BHV erbjuder också vaccinationer för alla barn.

Barn- och ungdomsmedicin

Barn och ungdomsmedicinska uppdraget är att tillgodose behovet av specialistsjukvård för barn och ungdomar upp till fyllda 18 år omfattande samtliga sjukdomstillstånd och som inte kan tillgodoses av primärvårdens verksamhet.

Uppdraget innefattar utredning och behandling vid allergisjukdomar, blodsjukdomar, endokrina sjukdomar, hjärtsjukdomar, infektionssjukdomar, ledsjukdomar, lungsjukdomar, mag- tarmsjukdomar, neonatalvård, neurologiska sjukdomar samt njursjukdomar. Uppdraget omfattar ansvar för avancerad hemsjukvård samt palliativ vård i livets slutskede för barn och ungdomar.

Uppdraget innebär också ansvar för att barn- och ungdomar med svåra sjukdomstillstånd inom området barn- och ungdomsmedicin som inte kan utredas och behandlas inom länet erhåller vård på annat håll, detta gäller exempelvis vid behov av thoraxkirurgi och transplantationer.

I nära samarbete med kommunerna och på kommunens begäran ska barn- och ungdomsmedicin tillhandahålla läkarundersökningar till samtliga barn som utreds för eller är nyplacerade i

familjehem/institution enligt framtagna rutiner ”Läkarundersökning och bedömning av tandhälsa för barn och unga placerade utanför egna hemmet - Samverkansrutin för tvärprofessionellt samarbete”.

Habiliteringen

Habiliteringens uppdrag är att för individer med bestående funktionsnedsättning som är medfödd eller som har uppstått i tidig ålder och dennes närstående ge stöd och träning för att klara av vardagen så bra och självständigt som möjligt. Habiliteringens insatser är ett komplement till övriga medicinska och sociala insatser som erbjuds individer utan funktionsnedsättning och ska ej ersätta dessa.

Exempel på funktionsnedsättning:

- Fysisk funktionsnedsättning som påverkar rörligheten på olika sätt
- Intellectuell funktionsnedsättning, också kallad utvecklingsstörning
- Autism i kombination med måttlig intellectuell funktionsnedsättning

Habiliteringen gör, tillsammans med patient och närstående, en plan för den fortsatta vården och där kan även personal från till exempel förskola, skola, jobb eller dagverksamhet medverka. En viktig del av uppdraget är att ge patient och närstående utbildning om funktionsnedsättningen och hur den bäst kan kompenseras.

Barn och ungdomspsykiatri

Barn- och ungdomspsykiatriens uppdrag omfattar barn och unga upp till 18 år som behöver psykiatriskt stöd eller vård. Unga upp till 18 år kan själva söka hjälp, vuxna kan söka hjälp för barn som de har ansvar för om den vård som kan ges via barnvårdscentralen, vårdcentralen, skolsköterskan, skolkuratoren eller ungdomsmottagningen inte är tillräcklig. Svårigheterna som barn och ungdomar kan söka för kan exempelvis vara koncentrationssvårigheter, traumatiska händelser, ångest, depression, ätstörningar, självskadebeteende eller neuropsykiatri.

Uppdraget omfattar utredning och behandling. Ofta kan svårigheterna vara en blandning av flera saker och det kan därför behöva krävas mer grundlig undersökning hur allvarliga svårigheterna är, vilket tar olika lång tid beroende på vad det gäller. Barnet och förälder får svara på frågor om hur barnet mår och fungerar i olika sammanhang samt kan få göra olika sorters tester. Därefter planeras behandlingen tillsammans med barnet och förälder.

Beroendekliniken samt Beroendeenheterna inom psykiatri

Regionens beroendeklinik/enheter skall tillhandahålla en öppen och kostnadsfri mottagning för personer med riskbruk, missbruk och beroende upp till 26 år samt deras vårdnadshavare och erbjuda en hög tillgänglighet. Verksamheten ska lokalmässigt vara skild från beroendemottagningar för vuxna. Uppdraget är rådgivning, tidig upptäckt, utredning och behandling för missbruk och beroende, åtgärder mot psykisk ohälsa samt samverka i myndighetsutövning via kommunerna. Verksamheten ska även verka uppsökande och hälsofrämjande

5. Ramavtal kopplade till överenskommelsen

Utifrån denna överenskommelse ska ramavtal för specifika områden tecknas vilka ska reglera en miniminivå som parterna är eniga om. Ramavtalen ska vara tidsbegränsade. Dessa kompletteras med lokala avtal.

De lokala avtalen ska reglera verksamheternas specifika uppdrag:

- Bemanning och ledning

- Samverkan
- Ansvar för lokaler och drift
- Ekonomi
- Dokumentation
- Uppföljning (ska vara könsuppdelad när så är möjligt)

Berörda verksamheter där lokala avtal finns sedan tidigare är:

- Spädbarnsverksamheter
- Familjecentraler
- Barnhälsor
- Barnahus
- Ungdomshälsor
- Missbruks- och beroendeverksamheter för unga

6. Omfattning - åtagande

Verksamheterna ska säkerställa att barn, unga och dess närstående bemöts på lika villkor och att insatserna är individuellt anpassade oavsett sexuell identitet, funktionshinder, kön, etnisk, religiös, kulturell eller livsfilosofisk tillhörighet. De som visar tecken till ogynnsam utveckling och/eller tillhör grupper som är mindre benägna att söka insatser, ska särskilt uppmärksammas.

Verksamheterna ska i enlighet med nationella riktlinjer och bästa tillgängliga kunskap tillhandahålla hälso- och sjukdomsförebyggande insatser samt erbjuda stöd och behandling. Genom god kunskap om ungdomar och deras behov samt vilket stöd samhälle, sjukvård och olika myndigheter kan tillhandahålla är rådgivning och hänvisning en viktig del av verksamheternas åtagande.

Parterna ansvarar gemensamt för att verksamheterna bedrivs på ett för länet likvärdigt, jämlikt och ändamålsenligt sätt gällande insatser, kvalitetssäkring och uppföljning.

Verksamheterna skall i samverkan mellan regionen, kommunerna och andra aktörer för barn och unga följa och medverka till kunskapsutvecklingen inom det aktuella verksamhetsområdet samt anpassa verksamheten därefter.

7. Tillgänglighet

Verksamheterna ska ta hänsyn till sin målgrupps speciella behov av integritet. Kontaktvägar och insatser ska utifrån behov och förutsättningar därför kunna erbjudas både individuellt och i grupp samt internetbaserat och på platser där det är lämpligt för den unga.

Öppettider ska anpassas efter barnets, den ungas samt närståendes behov. Tillgänglighetskrav för bedömning och åtgärder ska finnas definierat för de olika verksamheterna och erbjudas minst i enlighet med nationella krav.

Olika kontaktvägar såsom direktbesök, telefonkontakt, webb bokning och chattfunktioner ska kunna erbjudas utifrån lämpligheten i verksamhetens uppdrag. Verksamheterna ska aktivt arbeta för att utveckla e-hälsotjänster.

Varje verksamhet ska aktivt påverka informationsspridningen så att barn, unga och deras närstående ska känna till var verksamheterna finns samt få vetskap om vad de kan få hjälp med.

Vid kontakter med barn och unga, där insats utan närståendes delaktighet övervägs, ska särskild mognadsbedömning göras innan beslut fattas om fortsatt insats. Hänvisning kan i sådana fall behöva ske till annan verksamheten eller bedrivas i samverkan med vårdnadshavare.

8. Samverkan

Samverkan ska ske med alla, för barnet och den unga, relevanta parter.

För att tillgodose barnets och den ungas hela behov av vård och omsorg skall det vid varje verksamhet, oavsett storlek, finnas ett nära och personligt samarbete mellan regionens och kommunens medarbetare. Ett verktyg för att underlätta samarbetet samt tydliggöra respektive parts ansvar är [samordnad individuell plan \(SIP\)](#).

Alla kommuner har möjlighet att sinsemellan reglera kostnader för de kommunala insatserna som ges från annan kommun än hemkommunen.

9. Kvalitet, utveckling och uppföljning

Verksamheterna ska medverka i de för regionen och kommunerna gällande kvalitetsledningssystem och uppföljningen av kvaliteten ska ske utifrån de krav som ställs av regionen och respektive kommun i respektive ramavtal.

Regionen och kommunerna ska gemensamt och systematiskt utvärdera verksamheterna utifrån kvalitet, tillgänglighet och produktivitet med särskild uppföljning utifrån jämlikhet- och jämställdhetsaspekter. En sammanställning av uppföljningen ska årligen redovisas för parterna.

10. Kompetensutveckling

Kommuner och regionen ska gemensamt eftersträva att det finns medarbetare som har de egenskaper som krävs för att kunna bemöta barn och unga på ett ändamålsenligt sätt utifrån verksamhetens uppdrag.

Kommuner och region ansvarar gemensamt för att medarbetarna vid verksamheten har rätt kompetens samt att de får en ändamålsenlig kompetensutveckling. Miniminivå för kompetens ska finnas angivet i ramavtal för respektive område.

11. Avtalstid

Detta avtal gäller under perioden 2020-04-01 – 2023-12-31. Part som vill säga upp avtalet eller göra förändringar i avtalet skall påkalla förhandling senast 12 månader före avtalstidens utgång. Sker inte detta förlängs avtalet med två år i taget.

12 Underskrift

Detta avtal har upprättats i 14 likalydande exemplar, varav parterna tagit var sitt.

Region Östergötland

.....

Region Östergötland

.....

Boxholms kommun

.....

Finspångs kommun

.....

Kinda kommun

.....

Linköpings kommun

.....

Mjölby kommun

.....

Motala kommun

.....

Norrköpings kommun

.....

Söderköpings kommun

.....

Vadstena kommun

.....

Valdemarsviks kommun

.....

Ydre kommun

.....

Åtvidabergs kommun

.....

Ödeshögs kommun

.....